

Uddannelse

Forfatningstraktaten om uddannelse og forskning	2
Udsigt til ratifikation af forfatningstraktaten	3
Rådsmøde for uddannelse den 15.-16. november	4
Midtvejsevaluering af Lissabon-strategien	6
Ny rapport om erhvervsuddannelserne	7
Opfølgning af hvidbogen "Et nyt afsæt for europæisk ungdom"	9
Rapport fra CEDEFOP om livslang læring	9

Beskæftigelse

Parlamentshøring den 11. nov. om EU's tjenesteydelsesdirektiv	10
Rådsmøde om Arbejdstidsdirektivet	12

Korte meddelelser

Erasmus Mundus program	14
Europass vedtaget	14

UDDANNELSE

Forfatningstraktaten om uddannelse og forskning

Forfatningstraktaten om uddannelse

Forfatningstraktatens bestemmelser vedrørende EU's uddannelsespolitik findes i tredje del, afsnit III, kapitel V ”**om uddannelse, ungdom og sport**”. Forfatningstraktaten ændrer ikke på kompetencefordelingen mellem EU og medlemsstaterne. Uddannelse forbliver et område, hvor EU kun kan beslutte at gennemføre understøttende, koordinerende eller supplerende tiltag (kaldet *den koordinerende kompetence*).

Som berørt i tidligere EUpDates forholder forfatningstraktaten sig også til uddannelse som tjenesteydelse, via bestemmelserne i afsnit IV, kapitel III om **EU's fælles handelspolitik**. Spørgsmålet er her, hvorvidt stater udenfor EU kan udbyde uddannelsesmæssige tjenester i fx Danmark på et frit marked jf. EU's fælles handelspolitik. Her blev det i foråret tilføjet forfatningstraktaten, at Rådet træffer afgørelser ved enstemmighed, når det gælder forhandling og aftaler om handel med:

” *sociale, uddannelsesmæssige og sundhedsmæssige tjenesteydelser, når disse aftaler indebærer en risiko for, at den nationale tilrettelæggelse af sådanne tjenester forstyrres alvorligt, og at medlemsstaternes ansvar for levering heraf bringes i fare*”.

Desuden slås det fast, at når det gælder eksterne handelsaftaler (som WTO/GATS), skal Rådet og Kommissionen sikre, at de er i overensstemmelse med Unionens interne politikker og regler (III-315. 3). EU's interne uddannelsespolitik har således forrang for den fælles handelspolitik. Idet uddannelsespolitik er et nationalt anliggende (EU har kun koordinerende kompetence) er det suverænt Danmarks afgørelse, hvorvidt konkrete uddannelser skal kunne udbydes på et frit marked.

Danmark er således sikret en national vetoret i forhandlingssituationer, hvor en aftale om handel med uddannelse mellem EU og eksterne stater, kan forventes at gribe forstyrrende ind i tilrettelæggelsen danske uddannelser. I Regeringens aftale med S, R og SF om den danske holdning til forfatningstraktaten (det nationale kompromis), understreges det, at Danmark vil nedlægge veto mod WTO/GATS frihandelsaftaler, som skønnes at true den danske uddannelsesmodel.

En af forfatningstraktatens nyskabelser på uddannelsesområdet findes i **charteret om de grundlæggende rettigheder** (del II). Forfatningstraktaten sikrer EU-borgerne retten til uddannelse, samt adgang til erhvervsuddannelse og videre/efteruddannelse. Det skal desuden være muligt at følge *obligatorisk* uddannelse gratis, og ungdomsarbejde må ikke forstyrre gennemførelsen af en uddannelse.

Forfatningstraktaten om forskning

Forskningen er i forfatningstraktaten henlagt til del III, afsnit III, kapitel III ”**om forskning, teknologisk udvikling og rummet**”. EU's kompetence indenfor forskningsområdet er i dag, ligesom for uddannelse, en koordinerende kompetence. Men med forfatningstraktaten flyttes forskning til politikområder med *delt kompetence*. Den delte kompetence betyder formelt, at EU-regler står over de nationale i tilfælde af tvister. Men inden for netop forskningsområdet får dette ingen reel betydning, fordi Unionens forskningspolitik ikke er karakteriseret ved EU-love og regler, men koordinering og supplerende, primært via EU's forskningsprogrammer. I forfatningstraktatens

artikel I-14.3 slås det eksplicit fast, at på områderne forskning, teknologisk udvikling og rummet ("space"):

"har Unionen kompetence til at gennemføre tiltag, navnlig til fastlæggelse af programmer, dog således at udøvelsen af denne kompetence ikke kan føre til, at medlemsstaterne forhindres i at udøve deres kompetence".

Forfatningstraktaten ændrer ikke på EU's beslutningsprocedurer på forskningsområdet, her gælder fortsat den fælles beslutningsprocedure (kvalificeret flertal i Rådet og flertal i Parlamentet), som indførtes med Amsterdamtraktaten.

Alt i alt er EU's kompetenceområde indenfor forskningspolitikken stort set uændret, selvom EU's forskningsprogrammer fremover formelt vil høre ind under politikområder med delt kompetence. EU kan stadig kun tage initiativer, der ikke må forhindre medlemsstaterne i at håndhæve deres egne regler på forskningsområdet.

Udsigt til ratifikation af forfatningstraktaten

Traktaten om en forfatning for Europa blev underskrevet den 29. oktober af EU's stats- og regeringschefer i Rom. Reelt blev den dog allerede vedtaget på det Europæiske Råds møde den 17.-18. juni, hvor stats- og regeringscheferne nåede frem til et endeligt kompromis om teksten. Herefter er teksten blevet afpuddet juridisk og sprogligt, så en såkaldt konsolideret version lå klar til underskrivelsesceremonien i Rom.

Ratifikationsprocessen og afstemningslandene

Forfatningstraktaten skal, jf. artikel IV-447, ratificeres af de underskrivende medlemsstater i overensstemmelse med den enkelte stats forfatningsmæssige bestemmelser. I praksis deler medlemsstaterne sig i to grupper; de der overlader godkendelsen af forfatningstraktaten til det nationale parlament¹ og de der lader befolkningen afgøre sagen. Indtil videre ser det ud til, at der afholdes folkeafstemning i 11 medlemsstater, herunder som bekendt i Danmark.

Oversigt over afstemningslandene og afstemningstidspunkter:

1. Spanien	Forår 2005
2. Holland	Forår 2005
3. Belgien	Forår 2005
4. Portugal	Forår 2005
5. Luxembourg	Forår 2005
6. Frankrig	Sommer 2005
7. Polen	Forventes sent 2005
8. Irland	Sent 2005/2006
9. Tjekkiet	Forventes i 2006
10. Danmark	Forventes i 2006
11. Storbritannien	Forventes 2006

(kilde: Information den 30.-31./10)

¹ Litauens parlament har allerede 14. dage efter underskrivelsen i Rom, som det første, ratificeret forfatningstraktaten.

Det forudsættes i forfatningstraktaten, at den skal træde i kraft den 1. november 2006, forudsat at samtlige medlemsstater har ratificeret den. Der er således højst 2 år at løbe på fra underskrivelsen i Rom, til den sidste folkeafstemning skal være afsluttet. Den europæiske tænketank CER (Center for European Reform) vurderer, at afstemningerne i Storbritannien, Tjekkiet, Polen og Danmark har størst sandsynlighed for at ende med et blokerende nej. (CER finder det mest sandsynligt at briterne, med 65 % nejstemmer, vil blokere). Det vurderes dog samtidigt, at et nej i et af de fire ovennævnte lande ikke vil føre til en samlet genforhandling af teksten; enten vil de få en perifer rolle eller træde helt ud af Unionen. Spanien, Belgien, Portugal og Luxembourg vurderes som sikre ja-lande, mens interessen mht. de resterende lande samler sig om en ikke ubetydelig skepsis i Holland og Frankrig. Kun hvis mange af landene eller Frankrig stemmer nej vil forfatningstraktaten formentlig blive genforhandlet. (Frankrig; fordi landet politisk, administrativt og geografisk er kerneland i EU, og derfor nødvendigvis må fortsætte med at være en afgørende drivkraft for Unionen.)

Rådsmøde for uddannelse den 15.-16. november

De europæiske undervisningsministre holdt møde i Bruxelles den 15.-16. november 2004. De overordnede budskaber fra mødet er blandt andet, at der skal fokuseres mere på ”aktivt borgerskab” og den rolle uddannelse spiller på europæisk og nationalt niveau. Rådet udtalte, at borgerskab og social integration kan styrkes gennem uddannelse, og at dette kan være et yderligere instrument til at nå Lissabon-målene. Det første punkt på dagsordenen var:

”Et integreret program for livslang læring”

Det integrerede program bliver generelt støttet af medlemslandene. Enkelte lande ønsker dog en simplificering af programmet. Diskussionen i Rådet var centreret om følgende emner

- Tværgående program
- Fremmedsprog
- Mobilitet

Udover de fem programmer (Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig og Jean Monnet) er det foreslået, at det integrerede program også skal indeholde et tværgående program. Dette program består af fire kerneområder: politikudvikling, læring af sprog, nye innovative tilgange til at undervise og lære samt udbredelse af gode projektresultater til institutioner på europæisk og nationalt niveau. I forhold til det andet emne, fremmedsprog, var der en fælles holdning om, at alle skal lære mindst 2 fremmedsprog (EU-medlemslandenes sprog). Mobilitet blev også diskuteret, og stillingen i Rådet er, at dette emne skal opprioriteres. Der skal bruges flere ressourcer på området – der ønskes ikke kun en kvantitativ, men også kvalitativ, vækst i mobiliteten.

Konklusioner om de fremtidige prioriteter inden for erhvervsuddannelse

Der skulle stemmes om ”de fremtidige prioriteter for det europæiske samarbejde inden for erhvervsuddannelserne”, hvilket også bliver benævnt Maastricht Kommunikéet. Konklusionerne er blandt andet, at Københavner-erklæringen, fra november 2002, udgør fundamentet for det videre arbejde inden for erhvervsuddannelserne. Derudover skal der udvikles en fælles europæisk referenceramme for kvalifikationer og kompetencer (European Qualifications Framework, EQF), som skal skabe større gennemsigtighed. Et andet punkt der blev fremhævet var, at der skal udarbejdes et europæisk meritoverføringssystem (European Credit Transfer System, ECTS). Derved kan elever under erhvervsuddannelse overføre deres opnåede resultater, når de flytter fra et nationalt erhvervsuddannelsessystem til et andet.

Konklusionerne blev vedtaget uden bemærkninger. Den videre behandling af dokumentet skal finde sted på erhvervsuddannelseskongressen i Maastricht den 14.-16. december, hvor EU-landenes undervisningsministre skal holde møde den 14. december.

Midtvejsevalueringssrapporten af Lissabon-strategien "Facing the Challenge"

Under dette punkt informerede Will Hutton, som er medlem af high-level gruppen, om uddannelsernes betydning for at nå Lissabon-målene. Det overordnede billede, der tegner sig i rapporten, er, at Europa står i stampe og ikke kan følge med Kina og USA. Begge lande bruger væsentlig flere midler på forskning og uddannelse og er således førende inden for teknologi og innovation. EU skal, for at kunne klare sig i den internationale konkurrence, derfor fokusere på især tre indsatsområder:

- Livslang læring
- De videregående uddannelser
- Erhvervsuddannelserne

For det første skal medlemslandene udarbejde nationale strategier for livslang læring. For det andet skal kvaliteten i de videregående uddannelser højnes. Dette kan bl.a. ske i form af samarbejde med erhvervslivet, hvormed intentionen er at skabe innovative forskningsmiljøer omkring universiteterne. Som det sidste skal erhvervsuddannelserne opprioriteres, hvilket skal ske i samspil med forskning og udvikling.

Programmet "Aktive unge"

Der er bred opbakning til programmet dog diskussion, om hvorvidt aldersgrænsen skal ændres, således at programmet er gældende for aldersgruppen 13-30årige. Spørgsmålet er, om EU har råd til at sende unge på udveksling allerede fra 13-årsalderen. Denne diskussion foregår også i uddannelsesudvalget i Parlamentet i skrivende stund. Et andet emne der blev diskuteret under mødet, var gruppen af "socioøkonomisk svagt stillede unge". Det er holdningen i Rådet, at det er vigtigt, programmet bliver struktureret således, at denne gruppe får let ved at ansøge om de midler, der findes i programmet.

Midtvejsevaluering af Lissabon-strategien

Den 4. november 2004 offentliggjorde High-level gruppen, med Wim Kok som formand, midtvejsevalueringssrapporten "**Facing the Challenge**"². Rapporten evaluerer, hvorledes det står til med Lissabon-strategien herunder hvor mange af målene, der kan nås. Rapporten vurderer, at det langt fra er alle målene, der er inden for rækkevidde, hvis udviklingen fortsætter som hidtil. High-level gruppen mener ikke 2010-deadlinen skal udsættes, men anbefaler i stedet, at der, især på nationalt niveau, skal gøres en ekstra indsats. De enkelte lande skal bl.a. udarbejde handlingsplaner, som skal medvirke til, at de føler større forpligtelse til at overholde målsætningerne. I rapporten anbefales det, at Rådet skal tage den ledende rolle i det videre arbejde med Lissabon-strategien, mens Kommissionen og Parlamentet på EU-niveau skal indsamle informationer om udviklingen i medlemslandene.

I rapporten gives der i alt 22 anbefalinger om hvilke områder, der skal opprioriteres. Der er en rød tråd gennem anbefalingerne om, at der skal investeres mere i uddannelse og forskning.

² Rapporten "Facing the Challenge" kan læses på www.dlint.org under "Nyheder".

På nuværende tidspunkt er det kun to medlemslande (Finland og Sverige) der lever op til målsætningen om at investere min. 3 % af BNP i forskning og udvikling. På baggrund af den generelle mangel på investering i forskning og uddannelse anbefaler rapporten derfor, at det private erhvervsliv også skal investere mere i forskning, og at offentlig-private partnerskaber³ skal understøttes.

Anbefalingerne sammenfattes i fem hovedanbefalinger, som er følgende:

- **Vidensamfundet** → gøre EU mere attraktivt for forskere og videnskabsmænd, forskning og udvikling skal have topprioritet og anvendelse af IKT skal udbredes.
- **Det indre marked** → fuldførelse af det indre marked for varer og kapital samt skabe et indre marked for tjenesteydelser.
- **Handelsklima** → reducere de administrative byrder, kvaliteten af lovgivning skal højnes, hjælpe nye virksomheder til at etablere sig samt skabe et mere støttende klima for virksomheder.
- **Arbejdsmarkedet** → leve op til anbefalingerne fra "the European Employment Taskforce", udvikle strategier for livslang læring og sørge for at folk bliver længere på arbejdsmarkedet samt understøtte partnerskaber, der kan skabe vækst og beskæftigelse.
- **Bæredygtigt miljø** → sprede miljø-innovationer og promovere "miljø-industrier"; herunder fokusere på politikker der kan medføre langvarige og bæredygtige forbedringer i produktiviteten gennem "miljø-effektivitet".

Reaktioner på rapporten

Modtagelsen af rapporten har været meget blandet. Generelt var forventningen, at den ville indeholde konkrete forslag til, hvordan Lissabon-målene kan nås set i relation til såvel "EU-systemet" som de enkelte medlemslande. Baggrunden, for at rapporten ikke er mere håndfast i sine anbefalinger, er formentlig, at der internt i High level gruppen har været stor uenighed. Det er bl.a. fremgået af de mange ændringer rapporten har undergået helt frem til publiceringen. Resultatet er blevet, at anbefalingerne er for ukonkrete, og at ingen er rigtig tilfredse med resultatet.

Arbejdsgiverne er skuffede, fordi man havde ventet, at rapporten ville stille krav om større fleksibilitet på arbejdsmarkedet og kraftig liberalisering på en række områder – altså reelt støtte forslagene til arbejdstidsdirektivet og servicedirektivet. Men selvom rapporten anbefaler mere liberalisering, understreges det mange gange, at Europa skal stræbe mod fortsat velfærd og social balance - og ikke efterligne USA.

Den europæiske fagbevægelse (ETUC) udtaler sin støtte til rapportens hovedlinier men kritiserer, at rapporten kun prioriterer to aspekter af Lissabon-strategien – jobskabelse og vækst. ETUC påpeger, at Lissabon-strategiens to andre mål, social sammenhængskraft og bæredygtig udvikling, skal indgå i det videre arbejde for at nå målene. Samtidig stiller ETUC krav om, at det videre arbejde med Lissabon-strategien indgår i den sociale dialog, og at kommende initiativer udformes og iværksættes i samarbejde med de sociale parter.

Det videre arbejde

Rapporten blev diskuteret på Det Europæiske Råds møde den 4.-5. november og statslederne opfordrede Kommissionen til at udarbejde forslag til hvad der skal gøres, for at opfylde målene i

³ Offentlig-private partnerskaber, forkortes på dansk som OPP, hvorimod den engelske version er Public-Private Partnerships (PPP)

Lissabon-strategien. Forslagene skal tage hensyn til konklusionerne i rapporten, samt tilgodese medlemslandenes synspunkter, og skal fremlægges i januar 2005, så de kan blive diskuteret forud for EU-topmødet i foråret, hvor midtvejsrevisionen af Lissabon-strategien skal finde sted. Derudover har formanden for Europa-Parlamentet, Josep Borrell, meddelt, at Parlamentet vil afholde en parlamentskonference i starten af 2005, som led i midtvejsevalueringen. Parlamentet har yderligere meddelt, at det vil oprette et udvalg, som skal bestå af 33 medlemmer. Udvalgets primære opgave er, at udarbejde strategier for hvordan det sikres, at Lissabon-målene opfyldes. Udvalget skal udarbejde en rapport i foråret, som ligeledes skal diskuteres i forbindelse med midtvejsevalueringen af Lissabon-strategien.

Rapporten fremhæver følgende forhold på uddannelsesområdet:

- Anvendelse af IKT og Internet i skoler og på universiteter er blevet mere udbredt. Derudover har de fleste husstande fået internetadgang. (12 medlemslande lever pt. op til målsætningen.)
- Kun to medlemslande (Finland og Sverige) lever op til målsætningen om at investere 3 % af BNP i forskning og udvikling. Generelt mangler der investering i forskning og udvikling samt uddannelse. Det private erhvervsliv skal investere mere og offentlig-private partnerskaber (OPP) skal understøttes.
- Fremskridt i forhold til at undervise lærere i edb er ikke tilfredsstillende.
- Der uddannes flere inden for det naturvidenskabelige område samt ingeniører i EU end i USA.
- Generelt er det dog et problem at beholde forskerne i EU. Forskerne skal have bedre vilkår og der skal skabes innovative miljøer.
- Anerkendelse af kvalifikationer og kompetencer på tværs af landene skal forbedres yderligere.
- Direktivet om patent/ophavsret, der har været under behandling længe, skal vedtages, så virksomheder vil investere mere i innovation.

Ny rapport om erhvervsuddannelserne

Kommissionen udgav den 13. september 2004 rapporten ”**Achieving the Lisbon goal: The contribution of VET**”⁴, som omhandler erhvervsuddannelsernes rolle i forhold til Lissabon-målene. Rapportens omdrejningspunkt er medlemslandenes erhvervsuddannelsessystemer, og den fremhæver gode eksempler (”best practice”) fra de enkelte lande. Hensigten med rapporten er at stimulere den politiske debat på nationalt samt europæisk niveau. Rapporten skal bl.a. benyttes som diskussionsoplæg til en erhvervsuddannelseskonference i Maastricht, der finder sted den 14.-16. december.

Rapporten følger op på udviklingen inden for erhvervsuddannelsesområdet, siden Københavner-erklæringen blev vedtaget i november 2002. Med Københavner-erklæringen blev der sat fokus på erhvervsuddannelserne, og medlemslandene blev enige om at styrke det europæiske samarbejde på fire følgende hovedområder:

- Styrkelse af den europæiske dimension i uddannelserne
- Gennemsigtighed, information og vejledning

⁴ Rapporten ”Achieving the Lisbon goal: The contribution of VET” findes på www.dlint.org under ”Nyheder”.

- Anerkendelse af kompetencer og kvalifikationer
- Fælles principper for godkendelse af ikke-formel og uformel læring

Målsætningerne for det europæiske samarbejde er, at der skal skabes større gennemskuelighed i erhvervsuddannelsessystemerne via information samt vejledning og rådgivning, som også skal bidrage til øget mobilitet. Etablering af ”Europass”, som bl.a. indeholder et europæisk CV, skal yderligere bidrage til gennemsigtighed. Derudover skal der skabes en fælles referenceramme for anerkendelse af kvalifikationer og kompetencer samt et fælles europæisk system for meritoverførsel. I forbindelse med dette skal samarbejdet og koordineringen med de sociale parter styrkes, hvilket også skal ses i relation til strategien om livslang læring.

Udover disse målsætninger for det europæiske samarbejde påpeger rapporten, at vi lever i et vidensamfund, hvor det er vigtigt at kunne omstille sig hurtigt. Det er derfor afgørende, at den arbejdsdygtige befolkning i Europa tilbydes efteruddannelse hele livet igennem, således at også de ældre arbejdstagere kan matche de nye krav, der stilles til dem. Dette medfører selvsagt, at videreuddannelse af undervisere og lærere også skal opprioriteres, så de ligeledes kan leve op til kravene. Et andet vigtigt aspekt i rapporten er, at erhvervsuddannelsessystemerne til en vis grad skal prioritere, at de studerende får brede kompetencer frem for specifikke, da vidensamfundet, som før nævnt, kræver hurtig omstilling af arbejdstagerne.

På mødet i København (hvor Københavner-erklæringen blev vedtaget) blev det aftalt, at et nyt ministermøde skulle finde sted to år senere for at evaluere og genoverveje erhvervsuddannelsens prioritetsområder indenfor arbejdsprogrammet ”Education and Training 2010”⁵. Den 14.-16. december blev der afholdt erhvervsuddannelseskonference i Maastricht. Konferencen dannede rammen om dette opfølgende ministermøde. Der er i forbindelse med mødet udarbejdet et Kommuniké, der opsummerer det forudgående arbejde siden Københavner-erklæringens vedtagelse samt beskriver prioriteterne for det fremtidige arbejde. Kommunikéet var et punkt på dagsordenen ved det sidste rådsmøde for uddannelse i november, men blev endeligt vedtaget på ministermødet i Maastricht.

Maastricht Kommuniké

I kommunikéet fastslås det bl.a., at Københavner-erklæringen stadig sætter den politiske dagsorden på erhvervsuddannelsesområdet, men det påpeges, at medlemslandene skal prioritere implementeringen højere på nationalt niveau. Derudover skal det igangsatte arbejde med en fælles referenceramme for anerkendelse af kompetencer og kvalifikationer (European Qualifications Framework – EQF) samt et fælles europæisk system for meritoverførsel (”European Credit Transfersystem for Vocational Education and Training” - ECVET) videreføres. Kommissionen er sat til at udarbejde forslag til disse to initiativer. Den foreløbige tidsramme lyder på, at Kommissionen skal præsentere de endelige forslag i slutningen af 2005.

Et andet aspekt, der beskrives i kommunikéet, er, at samarbejdet mellem erhvervsuddannelserne og især de videregående uddannelser skal forbedres, som det beskrives i Bologna-processen. Desuden pointeres det endnu engang, at der skal udvikles et tættere samarbejde med de sociale parter, både på europæisk, nationalt og regionalt niveau, så alle parter bliver involveret i strategien om livslang læring.

⁵ ”Konkrete fremtidige mål for uddannelsessystemerne” benævnes nu ”Education and Training 2010” work programme.

Opfølgning af hvidbogen ”Et nyt afsæt for europæisk ungdom”

Kommissionen har i en meddelelse til Rådet lavet en status over aktionerne inden for det europæiske samarbejde på ungdomsområdet (KOM (2004) 694 endelig)⁶. Hvidbogen ”Et nyt afsæt for europæisk ungdom”⁷ blev offentliggjort i 2001 og har blandt andet dannet grundlag for Rådets resolution i juni 2002. Resolutionen lægger vægt på to aspekter. Det ene er ”den åbne koordinationsmetode”, som skal anvendes på de tematiske prioriteter, og den anden er ungdomsdimensionen, som skal inddrages mere i de øvrige politikker.

Der blev i hvidbogen foreslået fire tematiske prioriteter for den åbne koordinationsmetode, som videreføres i resolutionen: 1) Deltagelse 2) Information 3) Unges frivillige arbejde 4) Større forståelse af og viden om unge. Derudover skal ungdomsdimensionen inddrages i højere grad i forbindelse med politikkområderne livslang læring, mobilitet, beskæftigelse og social integration samt bekæmpelse af racisme og fremmedhad. Der er blevet oprettet tre arbejdsgrupper, som arbejder med temaerne: deltagelse på lokalt plan, information samt inddragelse og anerkendelse af unge. Gruppernes arbejde går i høj grad ud på at formidle eksempler på ”god praksis”.

Kommissionen skriver i meddelelsen at forslaget om et nyt program for unge, ”Aktive unge”, for perioden 2007-2013, skal videreføre de nuværende aktiviteter samt støtte op om nye. I denne sammenhæng nævnes bl.a. unges deltagelse i det politiske samarbejde, som kan bidrage til aktivt medborgerskab. Frivilligt arbejde skal støttes og undersøgelser og forskningsaktiviteter, der kan være med til at give et bedre kendskab til ungdomsområdet, ligeså.

Hvis man er interesseret i at læse mere om arbejdet på ungdomsområdet kan følgende portaler besøges: Den Europæiske Ungdomsportal: www.europa.eu.int/youth/ samt Det Europæiske Ungdomsforum www.youthforum.org/en/

Rapport fra CEDEFOP om livslang læring

CEDEFOP, der er et europæisk center for udvikling af erhvervsuddannelse i EU, har lavet en rapport om EU-borgernes deltagelse i livslang læring: ”*Lifelong learning: citizens' views in close-up*”⁸. CEDEFOP har foretaget en spørgeskemaundersøgelse i begyndelsen af 2003 i de 15 gamle EU-lande blandt borgere over 15 år. Undersøgelsen omfatter 18.000 interviews og Danmarks Pædagogiske Universitet har deltaget.

For Danmarks vedkommende viser undersøgelsen, at over 50 % af danskerne inden for de seneste 12 måneder har taget en eller anden form for uddannelse eller kursus. Til sammenligning ligger gennemsnittet i EU på 31 %. Nylige opgørelser fra Undervisningsministeriet viser, at deltagelse i voksen- og efteruddannelse i Danmark er faldet med en tredjedel de seneste fem år, hvilket rapporten ikke tager stilling til, men under alle omstændigheder ligger Danmark fortsat på førstepladsen, skriver DPU. Det præciseres ikke i besvarelserne, hvilken slags uddannelse og kursus der er tale om, hvilket har udløst kritik fra bl.a. Knud Illeris, som er uddannelsesprofessor på RUC.

⁶ KOM (2004) 694 endelig: http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/da/com/2004/com2004_0694da01.pdf

⁷ Hvidbogen ”et nyt afsæt for europæisk ungdom”:

http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/da/com/2001/com2001_0681da01.pdf

⁸ Læs rapporten ”Lifelong learning: citizens' views in close-up” på denne adresse: http://www.cedefop.eu.int/download/current_act/4025_en.pdf

Undersøgelsen konkluderer også, at danskerne er blandt de mest villige til selv at betale for uddannelse (47 %), hvis det kan sikre deres job, mens EU-gennemsnittet er på 38 %. Hvis uddannelsen kan forbedre privatlivet eller har relation til en hobby, er endnu flere danskere parate til selv at betale for deres uddannelse eller kursus (68 %).

En tredje konklusion, der drages i rapporten, er, at de danske arbejdsgivere og fagforeninger oftere betaler uddannelse end deres europæiske kolleger. 27 % af danskerne svarer, at deres uddannelse eller kursus var betalt af arbejdsgiveren eller fagforeningen, hvorimod EU-gennemsnittet ligger på 20 %. Det mener en af rapportens forfattere, adjunkt Anne Larson fra DPU, har betydning for danskernes deltagelse i uddannelse. I rapporten gives der udtryk for, at den danske befolkning er meget interesseret i at videreuddanne sig, men det er dem med længerevarende uddannelser, der uddanner sig mest. Anne Larson påpeger at en aktiv indsats fra arbejdsgiverne og fagforeningernes side kan være med til at øge de kortuddannedes deltagelse i uddannelse og kurser. Hun udtaler endvidere, at deltagelse i uddannelse og kurser i sig selv kan skabe mere lyst til uddannelse.

BESKÆFTIGELSE

Parlamentshøring den 11. nov. om EU's tjenesteydelsesdirektiv

Europa-Parlamentet (Parlamentet) afholdt den 11. november en offentlig høring om Kommissionens omdiskuterede forslag til et EU-direktiv for tjenesteydelser i det Indre Marked. Kommissionens forslag, der oftest omtales som *servicedirektivet*, betragtes af såvel tilhængere som modstandere, som den mest vidtgående reform af det indre marked siden ratificeringen af Maastricht traktaten i 1993.

Forslagets nøgleelementer

Kommissionens forslag sigter mod at fjerne barrierer, der i dag hindrer virksomheders *etablering* og *levering* af ydelser i andre medlemsstater. Tjenesteydelser leveres i dag kun i ringe omfang hen over grænserne og kun få etablerer sig i andre medlemsstater. Økonomiske analyser peger på, at den lave aktivitet hænger sammen med, at størstedelen af Europas tjenesteydere er små og mellemstore virksomheder, med for få ressourcer til at håndtere de forskelligartede administrative krav medlemsstaterne stiller. Kommissionen påpeger, at potentialet er stort; de tjenesteydelser der er omfattet af forslaget, tegner sig for ca. 50 % af al erhvervsvirksomhed i EU. For beskæftigelsen ligger andelen endnu højere, og mht. jobskabelse viser en opgørelse fra 2002, at op mod 90 % af de nye jobs blev skabt inden for servicesektoren.

For at sikre tjenesteydere reel etableringsadgang i andre medlemsstater foreslår Kommissionen oprettelse af kvikskranker, hvor tjenesteyderen har én indgang til alle nødvendige informationer og til at opfylde alle procedurer og formaliteter i forbindelse med etableringen. Desuden foreslår Kommissionen, at sagsbehandlingen skal kunne ske elektronisk.

For at hindre medlemsstaternes bureaukrati i at obstruere grænseoverskridende tjenesteydelser foreslås et oprindelseslandsprincip (forslagets art.16-19). Princippet indebærer, at udbydere kun er omfattet af oprindelseslandets bestemmelser om adgangen til at optage og udøve tjenesteydelser,

herunder især bestemmelserne om tjenesteyderens adfærd, tjenesteydelsens kvalitet og indhold, reklame samt tjenesteyderens ansvar.

Høringen

Høringen viste, at de inviterede eksperter finder masser af kød på den efterhånden udbredte kritik af oprindelseslandsprincippet. Der var enighed om, at princippet vil 1) svække myndighedernes mulighed for at føre kontrol med virksomhedernes aktiviteter 2) princippet vil kunne virke konkurrenceforvridende for de nationale udbydere. Dette kan i sidste ende resultere i at fx danske virksomheder ser sig nødsaget til, at operere under bekvemlighedsflag fra medlemsstaten med den mest liberale erhvervslovgivning 3) princippet synes på en række punkter uforeneligt med gældende EU-ret⁹.

Skepsisen deles af en bred vifte af danske organisationer i regeringens EU-specialudvalg for vækst og konkurrence. Hvad den juridiske strid og uklarhed angår, har både Advokatrådet og Forbrugerrådet fundet det foreliggende forslag helt uacceptabelt. LO er meget betænkelig ved konsekvenserne for udstationerede arbejdstagere og lægger desuden afgørende vægt på, at forslaget ikke lægger hindringer i vejen for det danske aftalesystem. FTF, HK Handel og BAT Kartellet finder i den forbindelse, at danske myndigheder fortsat bør have adgang til at kontrollere arbejdstilladelse mm for arbejdstagere, der er udstationeret i Danmark.

En endelig vedtagelse af direktivet har formentlig lange udsigter. Det vurderes, at Parlamentet først gør sin stilling op i efteråret 2005. Rådet har på sit seneste møde for erhvervsministrene (den 25.-26. november) haft en overordnet drøftelse af forslaget. Rådets egentlige behandling af sagen foregår fortsat i de faste arbejdsgrupper, hvor man indtil videre har afholdt 15 møder, som alle har omhandlet indledende teknisk-juridiske spørgsmål.

Arbejdsmarkedet: Åbner forslaget for social dumping og afregulering?

Formelt set nej, men reelt en nærliggende risiko. Formelt åbner forslaget ikke for afregulering af arbejdsmarkedet og brug af billig udenlandsk arbejdskraft. Tjenesteydelsesdirektivet omfatter ikke arbejdsmarkedsregler som sådan, men henviser til, at arbejdstagernes forhold i forbindelse med grænseoverskridende tjenesteydelser reguleres via Udstationeringsdirektivet fra 1996 (Direktiv 96/71/EF). Det betyder, at arbejdstagerne er underlagt og beskyttet af de regler der gælder på det sted, hvor arbejdet udføres. Direktivet giver således *ikke* lettiske virksomheder ret til at udføre tjenesteydelser i Danmark ud fra lettiske løn- og arbejdsvilkår, miljøregler etc.

På den anden side indebærer forslaget, at myndighedskompetencen deles mellem bestemmelseslandet og oprindelseslandet. Oprindelseslandet forpligtes til at føre kontrol med de tjenesteydere, der er etableret på landets område, også i forhold til tjenesteyderens leverancer til og i andre medlemsstater. På høringen blev der generelt udtrykt stor bekymring for, at forslaget svækker muligheden for effektivt at kontrollere om udenlandske virksomheder overholder overenskomster og i øvrigt opererer på lige konkurrencevilkår med de nationale udbydere. Bestemmelseslandet¹⁰ har stadig ret til at kontrollere om de gæstende tjenesteydere overholder gældende overenskomster, arbejdsmiljø osv., men for at mindske papirarbejdet for tjenesteyderne, skal der ikke længere være

⁹ Høringens juridiske eksperter påpegede bl.a., at oprindelseslandsprincippet umiddelbart synes at være i konflikt med EF-traktatens princip om ligebehandling i forbindelse med arbejdskraftens frie bevægelighed. Princippet sikrer, at alle EU-borgere, der udfører aktiviteter i fx Danmark har samme rettigheder og pligter som deres danske kolleger. Hvis udenlandske tjenesteydere underlægges et oprindelseslandsprincip vil der være tale om en forskelsbehandling efter nationalitet, der strider med ligebehandlingsprincippet..

¹⁰ Landet hvor tjenesteydelsen udføres.

krav om virksomheders indberetning af en række af de oplysninger, som bestemmelseslandet i dag indhenter (eller som skal fremvise på forlangende). I stedet må myndigheder, der har mistanke om ulovligheder indhente baggrundsoplysninger og forudgående deklarerationer om tjenesteydelse via oprindelseslandets myndigheder og i et samarbejde med dem, få overblik over pågældende tjenesteyders forhold (herunder de ansattes arbejdsvilkår).

Kommissionen holder, trods høringens mange kritikpunkter, fast i oprindelseslandsprincippet som et standardiseret reguleringsprincip for alle sektorer, der ikke positivt er nævnt som undtaget fra princippet. Det er stadig for tidligt at sige, i hvilket omfang Rådet og Parlamentet ender med at begrænse oprindelseslandsprincippet's sektorudbredelse. Men selv hvis det ender med at kun stærkt konkurrenceprægede erhverv omfattes, synes høringen at vise, at princippet også vil skabe problemer i disse sektorer – både via konkurrenceforvridning og undergravning af kollektive overenskomster.

Rådsmøde om Arbejdstidsdirektivet

Beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen var den 6.-7. december til Rådsmøde i Bruxelles, hvor der fra det hollandske formandskabs side var lagt op til, at medlemsstaterne skulle nå til enighed om arbejdstidsdirektivet. Formandskabet forsøgte, gennem Coreper og arbejdsgrupperne under Rådet, at få de tilbageværende uoverensstemmelser fejlet af banen inden mødet. Dette lykkedes ikke hvad opt-ouden angår¹¹. Danmark var i den specielle situation, at et flertal uden om regeringen havde afvist Claus Hjorts forhandlingsoplæg, bl.a. med den begrundelse at regeringens forslag (som lå tæt op af Kommissionens) på sigt ville kunne føre til undergravning af det kollektive aftalesystem på arbejdstidsområdet. Dermed var regeringen uden forhandlingsmandat, hvorfor Danmark under ingen omstændigheder kunne indgå et endeligt kompromis på Rådsmødet.

Rådets behandling af Arbejdstidsdirektivet

Enighed i Rådet om definition af arbejdstid på vagttjenester (on-call duties).

Der blev opnået enighed om, at arbejdstid under vagttjenester ikke uden videre skal indgå i beregningen af ugentlig arbejdstid. Definitionen ændres formentlig således, at *inaktiv tid på vagttjenester* indgår som term i direktivets arbejdstidsdefinition¹². Der blev desuden opnået enighed om, at der maksimalt må gå op til syv dage efter en vagttjeneste, før den ansatte skal gives kompenserende hviletid.

Ingen enighed om Opt-ouden.

Mødet viste, at uenigheden om opt-ouden stikker dybt, og at et kompromis kræver betydelige indrømmelser. Striden står mellem udfasningsfløjen og fleksibilitetsfløjen. Udfasningsfløjen (bl.a.

¹¹ Opt-ouden er en undtagelsesbestemmelse i arbejdstidsdirektivet, som medlemslandene kan anvende til at give den enkelte arbejdstager ret til at fraskrive sig sin direktivsikrede ret til en maksimal arbejdsuge på 48 timer (beregnet over en periode på 4. måneder). Opt-ouden blev oprindeligt tilføjet af hensyn til Storbritannien, der ellers ikke så sig i stand til at vedtage direktivet. Set fra en fagforeningssynsvinkel er opt-ouden den mest betænkelige bestemmelse i Kommissionens nye direktivforslag, idet der fortsat gives mulighed for individuel opt-out, i alle tilfælde, hvor der ikke findes en gældende kollektiv aftale. Dette er især tilfældet i Storbritannien, hvor meget få er organiseret (se EUpDate nr. 4. 2004)

¹² I den nuværende definition differentieres arbejdstid ikke, hvilket ifølge Europa-domstolen betyder at vagttjenester uden videre skal indgå i timeregnskabet, jf. Jäger-dommen).

Frankrig, Belgien, Sverige, Finland) stiller som ultimativt krav, at opt-ouden udfases helt, og at der fastsættes en konkret dato i direktivet (om så det bliver om 10 eller 20 år). Flexibilitetsfløjen (bl.a. Storbritannien, Slovakiet, Polen, Malta) vil under ingen omstændigheder acceptere en datomærket udfasningsklausul, og henholder sig til formandskabets forslag om en fornyet femårig revisionsbestemmelse for opt-ouden¹³. Herimellem findes en midtergruppe indeholdende bl.a. Irland og Cypern, som stemmer for et evt. kompromis mellem fløjene.

Parlamentet ønsker sin behandling afsluttet før det engelske formandskab i efterår 2005

Parlamentets ordfører på arbejdstidsdirektivet Alejandro Cercas (spansk socialdemokrat) har ladet Kommissionen og Rådet forstå, at han nu arbejder på en parlaments høring om direktivforslaget midt i januar med deltagelse af eksperter og interesseorganisationer. Herefter sigter han efter, at parlamentet er klar med sin førsteudtalelse omkring Påske. Tidligere har han ellers udtrykt utilfredshed med formandskabets ønske om en hurtig vedtagelse og ønskede først parlamentets førsteudtalelse i begyndelsen af 2006. Cercas var i foråret (2004) ordfører på Parlamentets initiativbetænkning som generelt lå på linje med udfasningsfløjen i Rådet. Hans nye udmelding synes at hænge sammen med, at Luxembourg, der er udfasningstilhænger, under sit formandskab i foråret 2005 vil forsøge at dreje Rådets kompromis så tæt på den ovennævnte udfasningsmodel som muligt. Hvis Parlamentet forspilder chancen for at gøre sin stilling op parallelt hermed, vil det formentligt blive sat under stærkt pres af Rådet, men også internt vil de kristelige demokrater og den liberale gruppe presse på for en vedtagelse til næste efterår, hvor Storbritannien - og dermed flexibilitetsfløjen - har overtaget formandskabet.

Rådsmødet viste i øvrigt, at forhandlingerne om det længe ventede **vikardirektiv** for alvor er brudt sammen. Vikardirektivet var oprindeligt på mødets dagsorden, men blev taget af igen i ugen op til mødet. Det er tvivlsomt om det kommende luxembourgske formandskab vil genoptage forhandlingerne. I hvert fald er direktivet placeret så langt nede på formandskabets program for foråret, at det må betragtes som opgivet indtil videre.

¹³ Revisionen skal jf. forslaget følge en særlig overvågningsmodel, som er afprøvet på andre direktiver, hvor Kommissionen overvåger medlemsstaternes brug af opt-out og, hvor en fortsat eller forøget brug af opt-out konkret skal retfærdiggøres fra medlemsstaternes side. Endelig indebærer modellen, at arbejdsmarkedets parter skal have mulighed for at forhandle sig frem til en udfasning.

KORTE MEDDELELSER

Erasmus Mundus program

Kommissionen har udsendt en tilføjelse til Erasmus Mundus programmet 2005/2006, der omhandler muligheden for at bl.a. flere asiatiske studerende kan inddrages i programmet, herunder hvilke økonomiske implikationer dette vil have. Læs mere på denne mailadresse: http://europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/call/addendum_en.pdf

Europass vedtaget

Tirsdag den 30. november 2004 vedtog Europa-Parlamentets uddannelsesudvalg forslaget om "Europass". Formålet med forslaget er "... at skabe en fælles mappe for dokumenter, som skal gøre det muligt for borgerne at dokumentere deres evner, kompetencer og kvalifikationer på en sammenhængende og internationalt gennemskuelig måde i forbindelse med ansøgninger i ind- og udland."

Intentionen med forslaget er at skabe og lette muligheden for mobilitet i Europa og sikre en forbedring af kvaliteten af uddannelse i Europa. "Europass-mappen" indeholder fem dokumenter:

- Europass-cv'et
- Europass-mobilitetsbeviset (ophold i udlandet i uddannelsesøjemed)
- Europass-tillægget til eksamensbeviser (uddannelse på en videregående uddannelsesinstitution)
- Europass-sprogmappen (sprogkundskaber)
- Europass-tillægget til erhvervsuddannelsesbeviser (erhvervsuddannelser)

Europass er et tilbud til borgerne, og det er op til de enkelte at bestemme, om de vil benytte sig af muligheden. Borgerne kan således frit anvende et enkelt dokument eller hele porteføljen.

Forslaget er blevet behandlet under den fælles beslutningsprocedure, hvor Parlamentet og Rådet skal vedtage forslaget i fællesskab. Forslaget blev vedtaget under andenbehandlingen og "Europass" kan træde i kraft den 1. januar 2005.